

Pilar III rapport
31.12.2015

1	Innledning	1
1.1	Formål med dokumentet	1
1.2	Omfang	1
1.3	Om Sandnes Sparebank.....	2
2	Konsolidering	4
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper	4
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	4
3	Soliditet	5
3.1	Kapitaldekning.....	5
3.2	Ansvarlig kapital	5
3.2.1	Andre forhold	8
3.3	Uvektet kjernekapitalandel / Leverage Ratio	8
4	Kapitalkrav	9
4.1	Myndighetsbaserte kapitalkrav.....	9
4.2	Beregningsgrunnlag	10
4.2.1	Kredittrisiko	10
4.2.2	Markedsrisiko.....	10
4.2.3	Operasjonell risiko	10
4.2.4	CVA (Credit Value Adjustments).....	11
4.2.5	Beregningsgrunnlag (detaljert).....	12
5	Styring og kontroll av risiko	14
5.1	Regelverk.....	14
5.2	Vurdering av samlet kapitalbehov – ICAAP (Pilar II).....	14
5.3	Scenarioer 2016.....	14
5.4	Organisering av risikostyringsfunksjonen.....	14
5.5	Kredittrisiko	15
5.5.1	Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko.....	15
5.5.2	Utlån til kunder	16
5.5.3	Plassering av overskuddslikviditet	19
5.5.4	Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer	19
5.5.5	Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse	19
5.5.6	Konsentrasjonsrisiko.....	20
5.6	Markedsrisiko	21
5.6.1	Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko.....	21
5.6.2	Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer	21
5.6.3	Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse	21
5.7	Operasjonell risiko.....	21
5.7.1	Oppfølging av hendelser.....	21
6	Opplysninger om arter av risiko	22
6.1	Generelt om kredittrisiko	22
6.1.1	Definisjon av mislighold og verdifall	22
6.1.2	Fordeling av engasjement.....	22

6.1.3	Brutto nedskrevne engasjement	24
6.2	Markedsrisiko	26
6.2.1	Renterisiko	26
6.2.2	Valutarisiko	27
6.2.3	Investeringer	29
6.3	Likviditetsrisiko	31
6.4	Operasjonell risiko	32
6.4.1	FRAM	32
6.4.2	Opplærig fra Eika Gruppen	32
6.4.3	Autorisasjonsordningen (AFR)	32
6.4.4	IKT sikkerhet	32
6.4.5	Hvitvasking	32
6.4.6	Internkontroll	33
6.4.7	Internrevisjon	33
6.4.8	Uønskede hendelser	33
7	Pantsetting av egne aktiva	34
8	Avkastning og utbyttepolitikk	35

Tabell 1 Målsetninger 2016 - 2017	2
Tabell 2 Strategiske prioriteringer.....	2
Tabell 3 Investerings tjenester	2
Tabell 4 Tilknyttede tjenester.....	3
Tabell 5 Oversikt over datterselskap	4
Tabell 6 Kapitaldekning 31.12.15	5
Tabell 7 Ansvarlig kapital (tmnok)	5
Tabell 8 Beregning av ansvarlig kapital	7
Tabell 9 Uvektet kjernekapitalandel	8
Tabell 10 Absolutt kapitalkrav (Pilar 1).....	9
Tabell 11 Kapitalkrav - inkludert buffer	10
Tabell 12 Beregningsgrunnlag - metoder	10
Tabell 13 Detaljert beregningsgrunnlag	12
Tabell 14 Kapitaldekning	13
Tabell 15 Uønskede hendelser	21
Tabell 16 Samlet engasjement pr eng. type (uten nedskrivning)	22
Tabell 17 Samlet engasjement fordelt på bransjer (uten nedskrivning)	23
Tabell 18 Samlet engasjement fordelt på vesentlige geografiske områder	23
Tabell 19 Brutto nedskrevne engasjement	24
Tabell 20 Individuelle nedskrivninger	24
Tabell 21 Resultatførte endringer nedskrivninger	25
Tabell 22 Valutaeksponering	27
Tabell 23 Investeringer	29
Tabell 24 Verdsettelseshierarki	30
Tabell 25 Netto verdiendring aksjer 2015	30
Tabell 26 Likviditetsindikatorer	31

Figur 1 Interessegrupper i Sandnes Sparebank	1
Figur 2 Prosess - produksjon av produkt/tjenester	16
Figur 3 Produsere kredittprodukt PM.....	17
Figur 4 Produksjon av kredittprodukt NL	18
Figur 5 Organisering av kredittrisiko	18
Figur 6 Kredittrisiko - elementer i konsentrasjonsrisiko	20
Figur 7 Renterisiko (konsern)	26
Figur 8 Renterisiko (morbank).....	26
Figur 9 Valutaeksponering pr valuta	28
Figur 10 Kapitalplan	31
Figur 11 Eksponering operasjonell risiko - FRAM.....	32
Figur 12 Overføring av boliglån SSB Boligkreditt	34

1 Innledning

1.1 Formål med dokumentet

Formålet med Pilar 3 rapporten er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravforskriftens del IX ([Link](#)).

Rapporten oppdateres og publiseres minst årlig, eller ved vesentlige forhold som påvirker bankens totale risiko.

1.2 Omfang

Regelverket omkring kapitaldekning for norske banker gjenspeiler EUs kapitaldekningsregelverk. Dette kapitaldekningsregelverket er i stor grad endret gjennom CRD IV regelverket. Dette regelverket består av en forordning (Forordning 575/2013) og et direktiv (Direktiv 2013/36/EU).

Forordningen ([Link](#)) retter seg direkte mot bankene, og inneholder krav til ansvarlig kapital (både Basel II og III krav), likviditet, store engasjement samt offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar III).

Direktivet ([Link](#)) gir mer generelle virksomhetsregler for bankene, inkludert bestemmelser omkring intern risiko- og kapitalvurdering (ICAAP) og virksomhetsstyring. Inkludert i direktivet er også bestemmelser omkring kapitalbuffer.

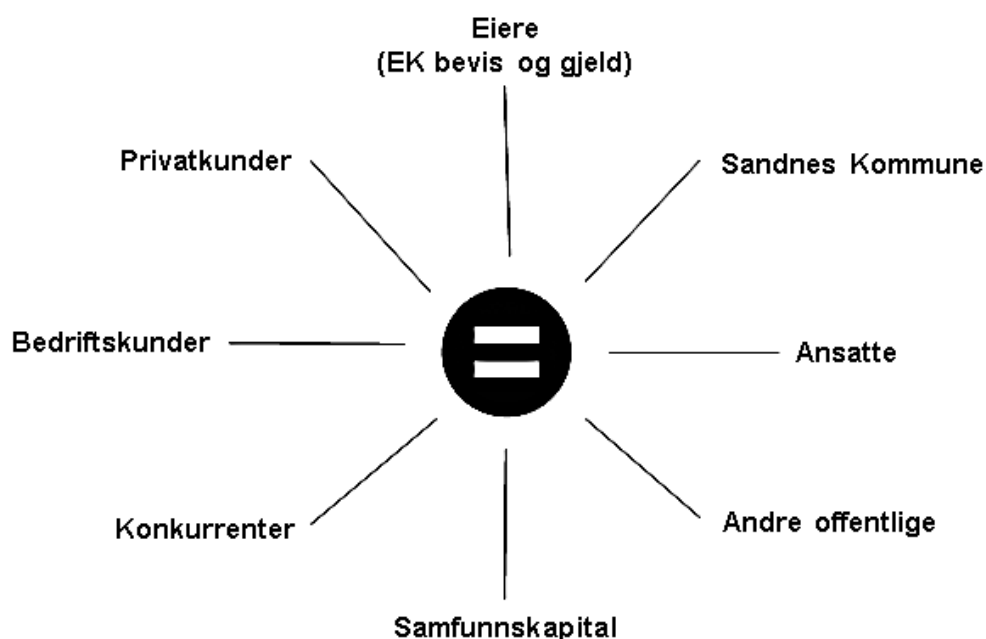
Offentliggjøring av finansiell informasjon er en viktig del av dette regelverket, og er nedfelt i artikkel 431 til 455 i forordningen ([Link](#)). I Norge er kravet omkring offentliggjøring av finansiell informasjon nedfelt i Kapitalkravforskriften Del IX ([Link](#)).

I tillegg til forordningen er det utarbeidet tekniske standarder og utfyllende retningslinjer både fra European Banking Association (EBA) ([Link](#)) og Bank of International Settlement (BIS) ([Link](#)).

På tross av et stort omfang av retningslinjer omkring offentliggjøring av finansiell informasjon er det Sandnes Sparebank selv som avgjør hvilken informasjon som skal offentliggjøres. Avveining av hvilken informasjon som offentliggjøres vurderes ut fra bankens ulike interessegrupper.

Banken har definert følgende vesentlige interessegrupper:

Figur 1 Interessegrupper i Sandnes Sparebank

Finansiell informasjon vil i all hovedsak være av nytte og interesse for bankens eiere, men også andre interessegrupper vil ha behov for finansiell informasjon. Omfanget av informasjonen er vurdert ut fra informasjonsbehovet til de ulike interessegrupper.

Rapporten gir i tillegg til finansiell informasjon også en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i Sandnes Sparebank. Offentliggjøring av informasjon vurderes ut fra omfang og kompleksitet i drift av Sandnes Sparebank. Sandnes Sparebank bruker kun enkle standard modeller i forbindelse med beregning av kapitalbehov, noe som også gjenspeiles i denne rapporten. Etter vårt syn dekker rapporten kapitaldekningskravene til offentliggjøring av finansiell informasjon (ref Kapitalkravforskriften).

Dokumentet er basert på tall per 31.12.2015 hvor ikke annet fremgår. Dokumentet i sin helhet oppdateres minimum årlig. Periodisk informasjon om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital vil i tillegg være tilgjengelig i bankens kvartalsrapporter. Ved ny informasjon som kan ha vesentlig betydning for vurdering av bankens finansielle stilling, vil dette dokumentet bli oppdatert løpende. Dokumentet gjenspeiler med andre ord ikke gjennomført emisjon i 2016. Dokumentet vil bli oppdatert med oppdaterte tall pr 3kv 2016.

For supplerende opplysninger om finansiell stilling og utvikling vises det til bankens års- og kvartalsrapporter som offentliggjøres løpende på bankens hjemmeside (www.sandnes-sparebank.no).

Med omtale av banken og/eller konsern i dette dokumentet menes konsernet Sandnes Sparebank. Med begrepet morbank menes Sandnes Sparebank.

1.3 Om Sandnes Sparebank

Sandnes Sparebank har som overordnet mål å være en lønnsom og selvstendig sparebank. Dette nedfeller seg blant annet gjennom følgende målsetninger for perioden 2016 – 2017:

Tabell 1 Målsetninger 2016 - 2017

	Mål
EK avkastning etter skatt	9 %
Kostnadsgrad	55 %
Innskuddsdekning (konsern)	55 % (+/- 5 %)
Ren kjernekapital (YE 2017)	14,5 %

For å oppnå sine strategiske målsetninger har banken vedtatt følgende strategiske prioriteringer fremover:

Tabell 2 Strategiske prioriteringer

Ta i bruk Eikas produkselskap for å øke andre inntekter de neste årene
Fokus på kundeservice og unike kundeopplevelser
Økt fokus på risikoprising
Drifte med lavere kostnadsbase
Tilpasning til nye kapital- og likviditetskrav

Banken har løpende oppfølging av ulike risikoer som kan hindre måloppnåelse. Risikoene vurderes både ut fra sannsynlighet for at de inntreffer samt konsekvens gitt at de inntreffer. Dette arbeidet gjøres både på et overordnet nivå og avdelingsvis.

I tillegg til å operere som sparebank har Sandnes Sparebank konsesjon til å tilby investeringstjenester i henhold til Verdipapirhandelloven § 2-1 ([Link](#)). Konsesjonen er ikke skilt ut i eget selskap.

Konsesjon innebærer at banken har tillatelse til å yte følgende investeringstjenester:

Tabell 3 Investeringstjenester

Vphi § 2-1 (1)	Tjeneste
Nr 1	Mottak og formidling av ordre
Nr 2	Utførsel av ordre på vegne av kunde
Nr 3	Omsetning av finansielle instrumenter for egen regning
Nr 5	Investeringsrådgiving

Innenfor investeringstjeneste 1 og 5 tilbyr Sandnes Sparebank rådgivning og formidling av ordre knyttet til andeler i verdipapirfond fra Eika Kapitalforvaltning.

Konsesjonen innebærer at banken har tillatelse til å yte følgende tilknyttede tjenester:

Tabell 4 Tilknyttede tjenester

Vphl § 2-1 (2)	Tjeneste
Nr 1	Oppbevaring og forvaltning av finansielle instrumenter
Nr 2	Kredittgivning
Nr 3	Rådgivning med hensyn til foretaks kapitalstruktur, industrielle strategi mv.
Nr 4	Tjenester i tilknytning til valutavirksomhet når dette skjer i forbindelse med ytelse av investeringstjenester som definert i første ledd
Nr 5	Utarbeidelse og formidling av investeringsanbefalinger, finansiell analyser og andre former for generell anbefalinger vedrørende transaksjoner i finansielle instrumenter
Nr 6	Tjenester tilknyttet fulltegningsgaranti

I tillegg til disse tjenestene har Sandnes Sparebank tillatelse til å stå registrert i norsk verdipapirregister, aksjeeierregister og / eller andelseierregister i stedet for reell eier, det vil si operere som såkalt nominee i norske eierregister.

Omfanget av bruken av bankens konsesjon til å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester anses å være begrenset.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper

Sandnes Sparebank er et konsern med konsoliderte datterselskaper. Tabellene under gir en oversikt over datterselskaper ved utgangen av 2015:

Tabell 5 Oversikt over datterselskap

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel (%)	Forretningskontor	Type virksomhet
Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS	36.465.472	4.184	60	Bryne	Eiendomsmegling
SSB Boligkreditt AS	2.276.000	350.130	100	Sandnes	Boligkreditt
SSB Private Equity 2 AS	300.500	6.638	60	Sandnes	Investeringselskap
Sum		360.952			

Sandnes Sparebank har pr 31.12.15 ingen tilknyttede selskaper eller eierandel i felleskontrollert virksomhet.

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Samtlige selskaper er konsolidert etter de samme prinsipper i regnskapsmessig sammenheng som i kapitalmessig sammenheng.

3 Soliditet

3.1 Kapitaldekning

Kapitalkravene i CRD IV ble gjort gjeldende i Norge fra juli 2014. Rapportering av kapitaldekning under CRD IV bygger på rapportering under CRD III, men ny rapportering krever mer detaljert informasjon. Norsk rapportering bygger på standarder utarbeidet av European Banking Authority (EBA). Det er også endringer i norsk regelverk som blant annet innebærer kapitalkrav som følges av svekket kredittverdighet hos motpart (CVA), samt endringer som følge av fradrag i kapital som følge av bankers investering i egenkapital i andre finansinstitusjoner (både direkte og indirekte investeringer gjennom beholdning av ansvarlige lån og fondsobligasjoner)

Styret i Sandnes Sparebank besluttet 21.04.16 å endre bankens foreløpige regnskap for 2015 som følge av økte nedskrivninger. Som følge av dette ble det besluttet å gjennomføre en fortrinnsrettet emisjon med bruttoproveny på Mnok 350 for å sikre at banken oppnår sin målsetning omkring kapitaldekning. **Da emisjonen ikke er gjennomføres før i 3kv 16 vil ikke denne rapporten gjenspeile økt kapital som følge av emisjon.**

Selv om banken ved utgangen av 2015, som følge av økte nedskrivninger ikke oppnår sine interne målsettinger omkring kapitaldekning, overholdes krav til kapitaldekning fra myndighetene.

Tabell 6 Kapitaldekning 31.12.15

SSB Boligkreditt	Mor		Konsern
3.003.146	14.336.083	Beregningsgrunnlag	15.817.677
17,3 %	12,0 %	Ren kjernekapital	12,1 %
17,3 %	13,9 %	Kjernekapital	13,8 %
17,3 %	16,1 %	Kapitaldekning	15,9 %

Gjennomføring av emisjon vil isolert sett øke konsernets rene kjernekapitaldekning med 2,1 % basert på bankens beregningsgrunnlag per 31.12.15. **Denne rapporten vil oppdateres etter bankens 3kv rapportering for 2016.**

3.2 Ansvarlig kapital

Bankens ansvarlige kapital består av 3 ulike typer kapital:

- Ren kjernekapital
- Hybridkapital
- Tilleggs kapital

Ved utgangen av 2015 var bankens kapital som følger:

Tabell 7 Ansvarlig kapital (tmnok)

SSB Boligkreditt	Mor		Konsern
520.683	1.724.198	Ren kjernekapital	1.915.892
0	268.879	Hybridkapital	273.496
0	315.163	Tilleggs kapital	320.214
520.683	2.308.240	=Ansvarlig kapital	2.509.602

Konsernets ansvarlige kapital var ved utgangen av 2015 Mnok 2.510, hvorav Mnok 1.916 utgjorde ren kjernekapital, mens hybrid kapital (fondsobligasjon) var Mnok 273, og tilleggs kapital (ansvarlig) var på Mnok 320.

Ren kjernekapital består i all hovedsak av innbetalt egenkapitalbevis kapital (inkludert innbetalt overkurs) samt tilbakeholdt overskudd.

Som **hybridkapital** har banken utstedt en evigvarende fondsobligasjon. Fondsobligasjon ble utstedt i 2014, og er evigvarende med innløsningsrett. Dette innebærer at obligasjonen ikke kan kreves innfridd av obligasjonseierne, og banken kan heller ikke innfri uten Finanstilsynets samtykke. Rente på fondsobligasjonen kan under visse forutsetninger kanselleres. Forutsetningene fremkommer av lov og forskrift.

Bankens fondsobligasjon inneholder ingen incentiver til innløsning. **Detaljer omkring bankens fondsobligasjon finnes som vedlegg til denne rapporten. (vedlegg 1).**

Tilleggskapitalen består av utstedt ansvarlig lån. Lånet har forfall juni 2023, men kan bli innfridd juni 2018. **Detaljer omkring bankens ansvarlige lån finnes som vedlegg til denne rapporten. (vedlegg 1).**

En mer detaljert oversikt over beregningen av de ulike postene (inkludert fradrag) i bankens ansvarlig kapital er som følger:

Tabell 8 Beregning av ansvarlig kapital

SSB Boligkreditt	Mor	Kapital	Konsern
227.600	710.581	Egenkapitalbevis kapital	710.581
122.500	168.232	Overkursfond	168.232
131.442	1.107.480	Opptjent EK	1.225.595
52.352	0	Årsresultat	0
	39.291	Akkumulert andre inntekter og kostnader	39.290
	8.303	Fond for urealiserte gevinster	8.303
		Minoritetsinteresser	8.082
		Fradrag i ren kjernekapitalen	
	-3.815	Fradrag egenbeholdning Egenkapitalbevis kapital	-3.815
-6.174	-145.500	Del av årsresultat som ikke kan medregnes som ren kjernekapital	-74.442
		Immateriell eiendeler	-66.111
-7.037	-118.880	Utsatt skattefordel (inkludert effekt pga investering i annen ren kjernekapital)	-88.348
	-41.494	Ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner (overgangsregel)	-11.475
520.683	1.724.198	Ren kjernekapital	1.915.892
		Annen kjernekapital:	
0	300.000	Hybridkapital	300.000
		Fradrag i kjernekapitalen	
0	-31.121	Beholdning fondsobligasjon i andre finansinstitusjoner (overgangsregel)	-26.504
520.683	1.993.077	Kjernekapital	2.189.388
		Tilleggskapital	
0	349.215	Ansvarlige lån	349.215
		Fradrag i ansvarlig kapital	
0	-34.052	Beholdning ansvarlig lånekapital i andre finansinstitusjoner	-29.001
520.683	2.308.240	Netto ansvarlig kapital	2.509.602

I henhold til EU kommisjonens Forordning 1423 / 2013 ([Link](#)) og tilhørende rundskriv fra Finanstilsynet ([Link](#)) er det som vedlegg til Pilar III rapporten to skjema med utfyllende informasjon omkring sammensetning av konsernets ansvarlige kapital. Skjema I inneholder opplysninger om de viktigste egenskaper med bankens utstedte kapitalinstrumenter. Skjema II viser hvordan bankens rene kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital er beregnet. **Skjemaet II finnes som vedlegg til denne rapporten (vedlegg 2).**

3.2.1 Andre forhold

Bankens forstanderskap gir bankens styre årlig fullmakt til å ta opp ansvarlig lån eller fondsobligasjon. Inkludert i denne fullmakten ligger også fullmakt til å kjøpe tilbake eksisterende ansvarlige lån eller innfri eksisterende fondsobligasjon.

Gjeldende fullmakt er gyldig frem til 01.04.17, og gjelder utstedelser opp til Mnok 800.

Banken har også fått fullmakt til tilbakekjøp av inntil 10 % av bankens egenkapitalbevis. Fullmakten kan benyttes i forbindelse med incentivordninger og spareprogram for ansatte.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel / Leverage Ratio

Metodikk for beregning av uvektet kjernekapitalandel (UKA) fremkommer i art 429 i CRR forordningen. CRD IV og CRR inneholder foreløpig ikke noen krav til nivået på UKA. Finansforetaksloven §14-4 ([Link](#)) legger opp til at Finansdepartementet kan fastslå nivåer på uvektet egenkapitalandel som norske banker og kredittforetak skal overholde. Baselkomiteen uttalte i januar 2016 at uvektet kjernekapitalandel bør ligge på 3 %, men at den bør ligge høyere for globalt systemviktige institusjoner. Finanstilsynet i Norge har lagt seg på et høyere nivå, og har i sin innstilling lagt til grunn en uvektet kjernekapitalandel for banker på være 6 %, mens nivået for kredittforetak bør ligge på 3 %. Dette er vesentlig høyere krav enn foreslåtte nivåer i Danmark og Sverige. I Danmark og Sverige er det anbefalt at en legger seg på nivå som Baselkomiteen har foreslått.

Finanstilsynets utkast til forskrift er lagt ut på høring med svarfrist 05.08.16.

I henhold til art 429 i Forordningen skal UKA beregnes som et vanlig månedlig aritmetisk gjennomsnitt av UKA gjennom kvartalet.

Ved utgangen av 2015 er Sandnes Sparebanks uvektede kjernekapitalandel på 6,9 %. Dette er basert på data ved utgangen av 2015 og er ikke et aritmetisk gjennomsnitt av månedlige beregninger gjennom 4 kvartal 2015.

Tabell 9 Uvektet kjernekapitalandel

	Konsern
Uvektet kjernekapitalandel (Kapital som kvalifiserer som kjernekapital)	6,94 %
Uvektet kjernekapitalandel (inkludert kjernekapital omfattet av overgangsregler)	7,11 %

4 Kapitalkrav

4.1 Myndighetsbaserte kapitalkrav

I henhold til Finansforetaksloven § 14-1 ([Link](#)) skal norske banker til enhver tid ha en andel ren kjernekapital som utgjør minst 4,5 % av beregningsgrunnlaget fastsatt i Kapitalkravforskriften ([Link](#)). Samtidig skal kjernekapital til en hver tid utgjøre minst 6 % av samme beregningsgrunnlaget, og ansvarlig kapital skal til enhver tid minst utgjøre 8 % av det samme beregningsgrunnlaget.

Dette medfører at banken forholder seg til et følgende **absolutt** kapitalkrav (Pilar 1):

Tabell 10 Absolutt kapitalkrav (Pilar 1)

Kapitalkrav	
Ren kjernekapital	4,5 %
Kjernekapital	6,0 %
Ansvarlig kapital	8,0 %

I tillegg er det gjennom CRD IV regelverket vedtatt en rekke bufferkrav som banken også må dekke. Disse bufferkravene er i Norge fastsatt i Finansforetaksloven § 14-2 ([Link](#)). Samtlige bufferkrav skal dekkes gjennom **ren kjernekapital**. Enkelte av bufferkrav er i utgangspunktet faste, det vil si at de **ikke** kan justeres av norske myndigheter (bevaringsbuffer og systemrisikobuffer). Disse bufferkravene implementeres gradvis frem mot 2018.

Motsyklisk kapitalbuffer og kapitalbuffer for systemkritiske banker har imidlertid myndighetene en viss mulighet for å justere nivået på - uavhengig av EU regler

Motsyklisk kapitalbuffer vurderes og fastsettes av Finansdepartementet kvartalsvis, etter anbefalinger fra både Finanstilsynet og Norges Bank. Nivået på bufferen kan settes fra 0 % til 2,5 %. Dersom myndighetene velger å øke nivået på bufferen har de i utgangspunktet 12 mnd varslingsfrist overfor bankene, men denne kan i særlige tilfeller fravikes (det samme gjelder også den øvre grensen på 2,5 %).

Finansdepartementet besluttet 18.06.15 at nivået på motsyklisk kapitalbuffer økes til 1,5 % fra 30.06.16.

Selv om det øvre nivået på denne bufferen er 2,5 % og varslingsperioden for økning er på 12 %, åpner regelverket for høyere bufferkrav enn 2,5 % samtidig som varslingsfristen også kan være vesentlig kortere enn 12 mnd.

Bufferkrav for systemviktige banker er fast, men myndighetene kan til en viss grad justere nivået ettersom det er de nasjonale myndighetene som avgjør **hvilke** banker som er systemviktige. Det er Finansdepartementet som avgjør hvilke banker som skal klassifiseres som systemviktige, og som dermed må forholde seg til dette kravet.

Systemviktige finansinstitusjoner må forholde seg til en kapitalbuffer på 1 %, en buffer som øker til 2 % fra 30.06.16. Sandnes Sparebank er ikke vurdert som systemkritisk, noe som innebærer at Sandnes Sparebank **ikke** forholder seg til krav om kapitalbuffer for systemviktige finansinstitusjoner.

Pilar 2 krav skal også dekkes gjennom ren kjernekapital, og vil være individuelt fra bank til bank. Dette fremkommer i rundskriv 9/2015 ([Link](#)). Her fremkommer det også at bufferkravene må dekkes med «god margin».

Brytes kapitalkravene inkludert krav til ulike buffere må Sandnes Sparebank i henhold til Finansforetaksloven §14-6 ([Link](#)) straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. I henhold til rundskriv 9/2015 ([Link](#)) skal Finanstilsynet varsles umiddelbart dersom banken har grunn til å forvente at kapitaldekningen vil falle, eller allerede har falt under, det samlede kapitalbehovet (Pilar 1 + Pilar 2 + samlet bufferkrav). I et slikt tilfelle må banken gi en forklaring på årsaken til utviklingen, samt presentere en handlingsplan for å øke kapitalnivået eller redusere risikonivået. Dersom Finanstilsynet vurderer det slik at presentert handlingsplan ikke er tilstrekkelig, kan Finanstilsynet i henhold til Finansforetaksloven kap 10 ([Link](#)) pålegge banken ulike begrensinger.

Ved utgangen av 2015 forholder Sandens Sparebank seg til følgende myndighetsbaserte kapitalkrav inkludert buffer:

Tabell 11 Kapitalkrav - inkludert buffer

Kapitalkrav (fra 1.juli 2016)

Ren kjernekapital	11,5 %
Ansvarlig kapital	15,0 %

Det er viktig å understreke at myndighetsbaserte kapitalkrav, inkludert buffere ikke dekker bankens totale risikobilde. Bankens interne kapitalkrav gjenspeiler bankens totale risikobilde.

4.2 Beregningsgrunnlag

Alle bankens eiendeler inngår i beregningsgrunnlaget for beregning av kapitaldekning. Regelverket for beregning av beregningsgrunnlaget fremkommer i Kapitalkravforskriften ([Link](#)).

Sandnes Sparebank bruker følgende metoder for utarbeidelse av beregningsgrunnlaget:

Tabell 12 Beregningsgrunnlag - metoder

Risiko	Metode iht Kapitalkravforskriften
Kreditrisiko	Standardmetoden
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden
CVA	Standardmetoden

4.2.1 Kreditrisiko

Sandnes Sparebank bruker standardmetoden for beregning av regulatorisk kapital for kreditrisiko. Nedskrivning for tap foretas når det foreligger **objektive indikasjoner** for at et utlån har verdifall som følge av svekket kredittverdighet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntrefft etter nedskrivningstidspunktet.

Alle utlån som ansees som vesentlige blir vurdert individuelt for å se om det foreligger objektive bevis for verdifall. Det er ingen utfyllende lister over eksempler på objektive hendelser, men i all hovedsak dreier dette seg om kundespesifikke eller markedsrelaterte hendelser som har vesentlig innvirkning på kundens finansielle situasjon og fremtidig inntjening.

Enkeltutlån vurderes for nedskrivning dersom det foreligger objektive bevis for:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtale, endringer i rentesats eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandlinger, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.

Det avgjørende for hvorvidt det skal foretas nedskrivning er hvorvidt tapshendelsen medfører at banken på måletidspunktet vurderer utlånets fremtidige kontantstrøm som lavere enn ved forrige måling.

4.2.2 Markedsrisiko

Sandnes Sparebank har ingen vesentlig eksponering ved utgangen av 2015 som innebærer behov for kapitalkrav for markedsrisiko. Banken har ingen definert handelsportefølje, men har noen investeringer som er tilgjengelig for salg. I tillegg har banken små eksponeringer mot valuta- og rentemarkedet. Disse eksponeringene er ikke vesentlige, og omtales særskilt i denne rapporten.

4.2.3 Operasjonell risiko

Sandnes Sparebank benytter basismetoden ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko. Dette betyr at beregningsgrunnlaget består av gjennomsnittlig inntekt siste 3 år multiplisert med 12,5. Kapitalkravet utgjør 15 %

av dette beregningsgrunnlaget. Det er konsernets samlede inntekter som benyttes ved beregning av kapitalbehovet. Konsernets totale inntekter defineres ut fra Kapitalkravforskriften § 42-1 ([Link](#)).

4.2.4 CVA (Credit Value Adjustments)

Som et resultat av erfaringene fra finanskrisen er det etablert et nytt element som inngår i bankenes totale beregningsgrunnlag. CVA-risiko er særskilt omtalt i Kapitalkravforskriften ([Link](#)).

Dette elementet skal dekke opp identifiserte svakheter i forbindelse med kapitalbehov for motparts- og oppgjørsrisiko knyttet til bankens beholdning av derivater. CVA tillegget skal sikre kapital for mark-to-market tap på forventet motpartseksponeering. Sandnes Sparebank bruker standardiserte metoder for beregninger av kapitalkravet.

En detaljert oppstilling av beregning av beregningsgrunnlaget for Sandnes Sparebank ser slik ut:

4.2.5 Beregningsgrunnlag (detaljert)

Bankens kapitalkrav- og dekning er beregnet ut fra følgende beregningsgrunnlag per utgangen av 2015:

Tabell 13 Detaljert beregningsgrunnlag

SSB Boligkreditt		Mor		Kapitalkrav	Konsern	
Grunnlag	Kapitalkrav	Grunnlag	Kapitalkrav		Grunnlag	Kapitalkrav
0	0	0	0	Stater og sentralbanker	0	0
0	0	80.518	6.441	Lokale og regionale myndigheter (inkludert kommuner)	80.518	6.441
0	0	0	0	Offentlig eide foretak	0	0
0	0	0	0	Multilaterale utviklingsbanker	0	0
0	0	0	0	Internasjonale organisasjoner	0	0
57.197	4.576	511.475	40.918	Institusjoner	255.991	20.479
0	0	3.908.274	312.662	Foretak	3.908.274	312.662
0	0	776.910	62.153	Massemarkedsengasjementer	776.910	62.153
2.604.749	208.380	5.678.757	454.301	Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	8.283.506	662.680
0	0	304.453	24.356	Forfalte engasjementer	304.453	24.356
0	0	0	0	Høyrisiko-engasjementer	0	0
21.428	1.714	146.755	11.740	Obligasjoner med fortrinnsrett	168.183	13.455
0	0	0	0	Fordringer på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	0	0
0	0	132.420	10.594	Andeler i verdipapirfond	132.420	10.594
0	0	573.843	45.907	Egenkapitalposisjoner	239.536	19.163
55.858	4.469	413.714	33.097	Øvrige engasjementer	469.573	37.566
0	0	0	0	Misligholdsfond for oppgjørssentral (sentral motpart)	0	0
2.739.233	219.139	12.527.120	1.002.170	Beregningsgrunnlag for kreditt-, motparts, og forringelsesrisiko og for transaksjoner som ikke er avsluttet	14.619.365	1.169.549
0	0	854.492	68.359	Beregningsgrunnlag for oppgjørssisiko for uoppgjorte transaksjoner	0	0
0	0	0		Beregningsgrunnlag for posisjons, valuta- og varerisiko etter standardmetoden	0	0
167.447	13.396	854.492	68.359	Operasjonell risiko - basis metoden	1.021.939	81.755
96.467		99.979		Beregningsgrunnlag for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-risiko) - standardmetode	176.373	14.110
3.003.146	232.534	14.336.083	1.138.888	Sum	15.817.677	1.265.414

Minimumskravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko ved verdipapirisering er 0. En mer detaljert gjennomgang av risikotypene som representerer kapitalkrav følger i egne seksjoner.

Basert på beregningsgrunnlag og kapital har Sandnes Sparebank følgende kapitaldekning ved utgangen av 2015:

Tabell 14 Kapitaldekning

SSB Boligkreditt	Mor		Konsern
3.003.146	14.336.083	Beregningsgrunnlag	15.817.677
17,3 %	12,0 %	Ren kjernekapital	12,1 %
17,3 %	13,9 %	Kjernekapital	13,8 %
17,3 %	16,1 %	Kapitaldekning	15,9 %

Som nevnt tidligere vil gjennomføring av emisjon isolert sett øke konsernets rene kjernekapitaldekning med 2,1 %.

5 Styring og kontroll av risiko

5.1 Regelverk

Kapitalkravforskriften kapittel 46 legger opp til at banken skal gi opplysninger omkring styring og kontroll av ulike risikoer ([Link](#)).

Forskriften legger imidlertid opp til at det er banken selv som skal vurdere hvilket "nivå" offentliggjøring av slik informasjon skal ligge på. Som et hjelpemiddel velger vi å bruke Bank of International Settlement (BIS) sitt forslag om standardisering av offentliggjøring av finansiell informasjon ([Link](#)). Denne standarden er tilpasset IRB banker, men bruker standarden som et utgangspunkt for offentliggjøring av informasjon omkring styring og kontroll av vesentlige risikoer i Sandnes Sparebank.

Ettersom kredittrisiko er bankens hovedrisiko vil det innen dette området være mer utfyllende informasjon enn for andre risikogrupper. Dette gjøres også for å dekke kravene i Kapitalkravforskriften § 46-1 og § 46-2.

5.2 Vurdering av samlet kapitalbehov – ICAAP (Pilar II)

Direktivet kapittel 2 ([Link](#)) omhandler krav til bankers vurdering av kapitalbehov ut fra en totalvurdering av den enkelte banks totale risikoeksponering. Dette er også nedfelt i Finansforetaksloven §13-6 ([Link](#)). Dette innebærer at Sandnes Sparebank selv må vurdere sitt totale risikobilde samt vurdere bankens totale kapitalbehov i forhold til risikobildet.

ICAAP er bankens prosess for å vurdere sitt interne kapitalbehov. Kapitalbehovet vurderes i forhold til **nåværende** og **fremtidige** risikoprofil. Formålet med ICAAP er å oppnå en totaloversikt over bankens risikoområder, samt å ha et bevisst forhold til avveiningen mellom vurdert risikonivå og bankens egenkapital.

ICAAP er en kontinuerlig prosess som årlig blir oppsummert av styret. Det blir utarbeidet en rapport omkring risikovurderinger samt vurdering av eventuelle kapitalpåslag. Anser styret at noen risikoer er høyere enn ønskelig vil det bli tillagt et kapitalpåslag. Det vil også bli lagt til et kapitalpåslag dersom vurderingen av styring og kontroll ikke anses som tilfredsstillende for de ulike risikoene. Evaluering av risiko, vurdering av styring og kontroll samt estimering av kapitalbehov gjøres av bankens Risk avdeling i tett samarbeid med bankens ulike "risiko-eiere". Inkludert i disse evalueringene er også eventuelle presiseringer i brev eller tilbakemelding etter tilsyn fra Finanstilsynet, samt rapporter fra gjennomførte internrevisjoner.

Rapport fra årlig risikovurdering, inkludert vurdering av kapitalpåslag oversendes Finanstilsynet. Finanstilsynet er gjennom Supervisory Review Evaluation Process (SERP) pålagt å evaluere både ICAAP-prosessen og resultatene i Sandnes Sparebank. Ut fra rundskriv 9/2015 er Sandnes Sparebank kategorisert i oppfølgingsgruppe 2, noe som innebærer at banken vil motta detaljert SREP vurdering med skriftlig tilbakemelding fra Finanstilsynet hvert annet år.

Sandnes Sparebank har også en uavhengig gjennomgang av sin ICAAP prosess. Gjennomgangen er i 2015 gjennomført av BDO. Hovedkonklusjon fra BDO rapporten er som følger:

"Konsernet har en solid prosess for gjennomføring av ICAAP".

5.3 Scenarier 2016

Et viktig aspekt i forhold til risikostyring er bankens arbeid med ulike scenarier 3 år frem i tid. Banken jobber jevnlig med å videreutvikle og vurdere ulike scenarier slik at banken til enhver tid har et klart syn på hvordan fremtiden ser ut. Sentralt i disse vurderingene er både interne og eksterne usikkerheter.

Etter at ulike scenarier er kartlagt, også med en intern vurdering av sannsynlighet for at de ulike scenarier inntreffer, vurderes også konsekvenser. Basert på omfang av vurdering av konsekvenser og sannsynlighet fastsettes mulige tiltak som skal gjennomføres.

5.4 Organisering av risikostyringsfunksjonen

Styring av risiko er et viktig aspekt ved driften av Sandnes Sparebank. Banken har en transparent organisasjonsstruktur med klar skille mellom avdelinger som tar risiko og avdeling som følger opp bankens risiko (risikostyring). Det er klart definerte ansvars- og myndighetsområder, og rapporteringslinjene er også klart definerte.

Det overordnede ansvaret for risikostyring ligger hos bankes styre, men det operasjonelle ansvaret ligger i bankens avdeling for risikostyring. Avdeling for risikostyring er underlagt Direktør for Risikostyring. På denne måten fremmes gjennomføring av bankens retningslinjer for risikoprofil og risikostyring.

Etablering av egen avdeling for risikostyring er blant annet med på å opprettholde et høyt fokus på risikostyring, samt å sikre informasjonsflyt mellom bankens "risikoeiere" og "kapitaleier".

For å sikre eierskap til risikostyring inn mot styret har banken etablert et eget risikoutvalg. I henhold til Finansforetaksloven §13-6 ([Link](#)) og Kapitalkravforskriften § 47-4 ([Link](#)) forplikter bankene til å ha et eget risikoutvalg. Risikoutvalget skal ifølge gjeldende bestemmelser "forberede styrebehandlingen" i forbindelse med styrets vurdering av hvorvidt bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang, men inneholder ingen videre informasjon omkring hvilke oppgaver eller funksjon utvalget skal ha.

Sandnes Sparebank har utarbeidet mandat for sitt risikoutvalg, men har i utarbeidelse av mandatet lagt til grunn de mer utfyllende bestemmelser som fremkommer i CRD IV. Bestemmelsene omkring risikoutvalg fremkommer i Direktivet Artikkel 76 punkt 3 ([Link](#)). I de tilfellene hvor oppgavene til risikoutvalget er overlappende med andre styreutvalg som CRD IV plikter banken å opprette (Revisjonsutvalg og Godtgjørelsesutvalg) blir oppgaven behandlet i disse utvalgene.

I tillegg til etablering av risikoutvalg har banken også fastsatt en egen risikokontrollfunksjon. Både Finanstilsynets modul for evaluering av overordnet styring og kontroll Prinsipp 15 ([Link](#)) og EBA retningslinjer omkring intern ledelse (GL44) ([Link](#)) fastslår at det i store og komplekse banker bør etableres en egen risikokontrollfunksjon for å overvåke de viktigste risikokategoriene banken reelt eller potensielt står overfor. Kapitalkravforskriften § 47-3 krever imidlertid at banken, fra 30.09.14 skal ha en uavhengig risikokontrollfunksjon ([Link](#)). Styret i Sandnes Sparebank har tillagt risikokontrollfunksjon til Direktør Risikostyring. Dette innebærer blant annet at Direktør Risikostyring kan rapportere eller varsle direkte til styret dersom han anser at styret ikke får tilstrekkelig informasjon om vesentlige risikoer gjennom alminnelig rapportering. For å sikre en uavhengig risikokontrollfunksjon som informasjonsflyt innebærer dette også at Direktør Risikostyring ikke kan avsettes uten samtykke fra styret.

Gjennomføring av internrevisjon i Sandnes Sparebank setter bankens styre i stand til å vurdere om den interne kontrollen i banken er tilpasset bankens virksomhet, og om den fungerer målrettet og effektiv. Internrevisjon utføres av BDO.

5.5 Kredittrisiko

5.5.1 Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko

Det ligger i alle sparebankers forretningsmodeller å ta kredittrisiko. Både utlånsvirksomhet og minimumskrav til likviditet er kilder til kredittrisiko.

Det er to hovedkilder til kredittrisiko for Sandnes Sparebank:

1. Utlån til kunder (inkludert utstedelse av garanti)
2. Plassering av overskuddslikviditet

Sandnes Sparebanks forretningsmodell tilsier en moderat til lav kredittrisiko. Fokus på utlån og utstedelse av garantier ligger på finansiering av boliglån til privatkunder samt finansiering av små og mellomstore lokale bedrifter. Fokus fra bankens side ligger på betjeningsevne, betjeningsvilje og sikkerhetsdekning. Banken har definert bransjer og typer kunder som en skal være "forsiktig" med å gi kreditt, og det er også tett oppfølging av eksisterende kunder.

I forhold til plassering av overskuddslikviditet har banken krav til både tilfredsstillende rating, bransje og gjenværende løpetid.

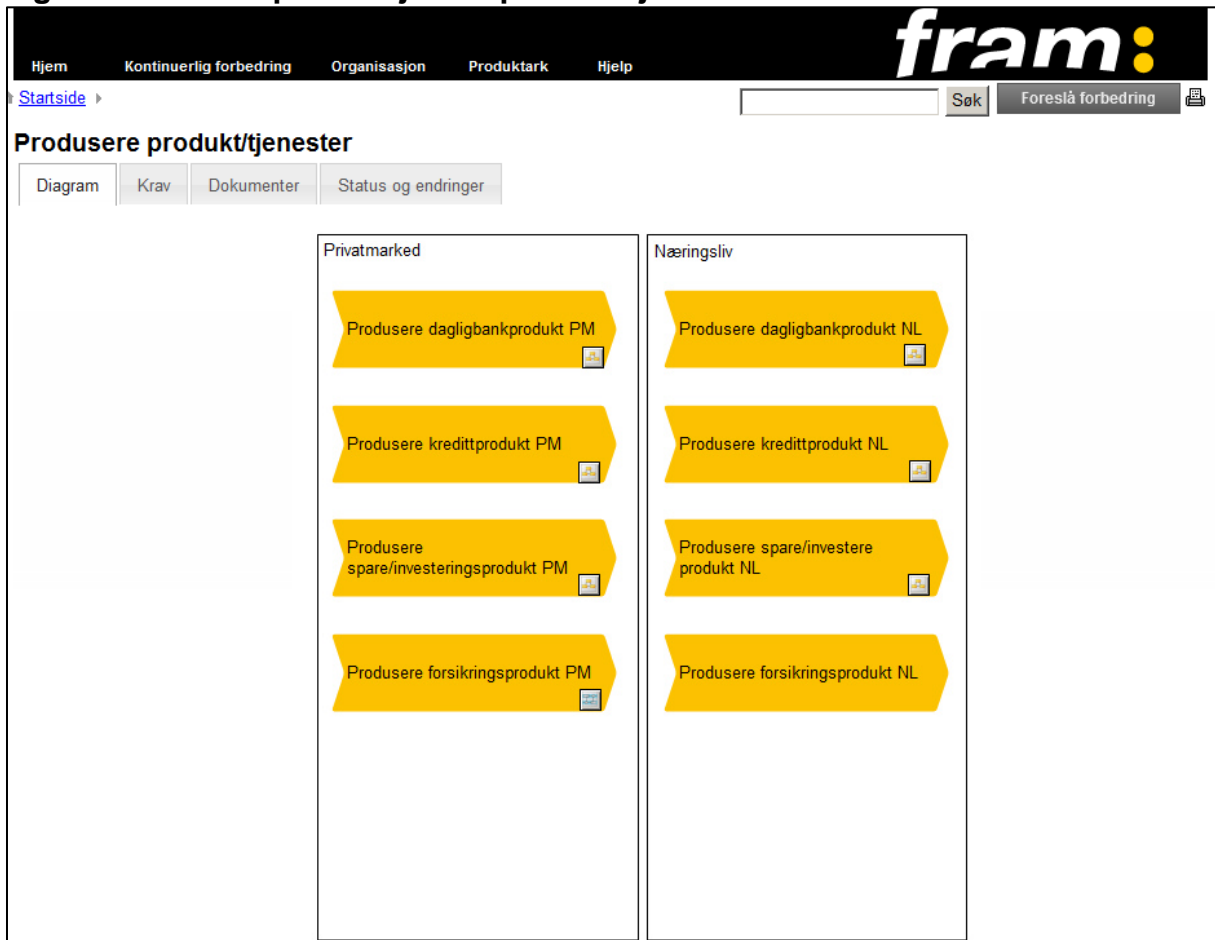
5.5.2 Utlån til kunder

Overordnet kredittrisiko styres gjennom kredittpolicy og kredittstrategi. Bankens **kredittpolicy** legger overordnede føringer for finansiering av enkeltengasjement. **Kredittstrategi** inneholder rammer og mål tilknyttet eksponeringer for å sikre at kredittrisiko holdes innen ønsket nivå.

Overholdelse av rammer og oppnåelse av mål rapporteres til ledergruppen og risikoutvalg, mens det i tillegg utarbeides omfattende rapporter til styret.

Klare definerte kredittprosesser er viktig for å sikre god kredittbehandling. Banken har klart definerte kredittprosesser som er beskrevet i FRAM (**Finn Riktig Arbeids Måte**). Fram er en del av bankens intranett hvor samtlige prosesser, rutiner og arbeidsbeskrivelser blir visualisert. FRAM er stadig i utvikling, men det har vært fokus på dokumentasjon av kundeprosesser. Ser vi på det overordnede bildet for produksjon av produkter og tjenester til NL og PM markedet ser det slik ut:

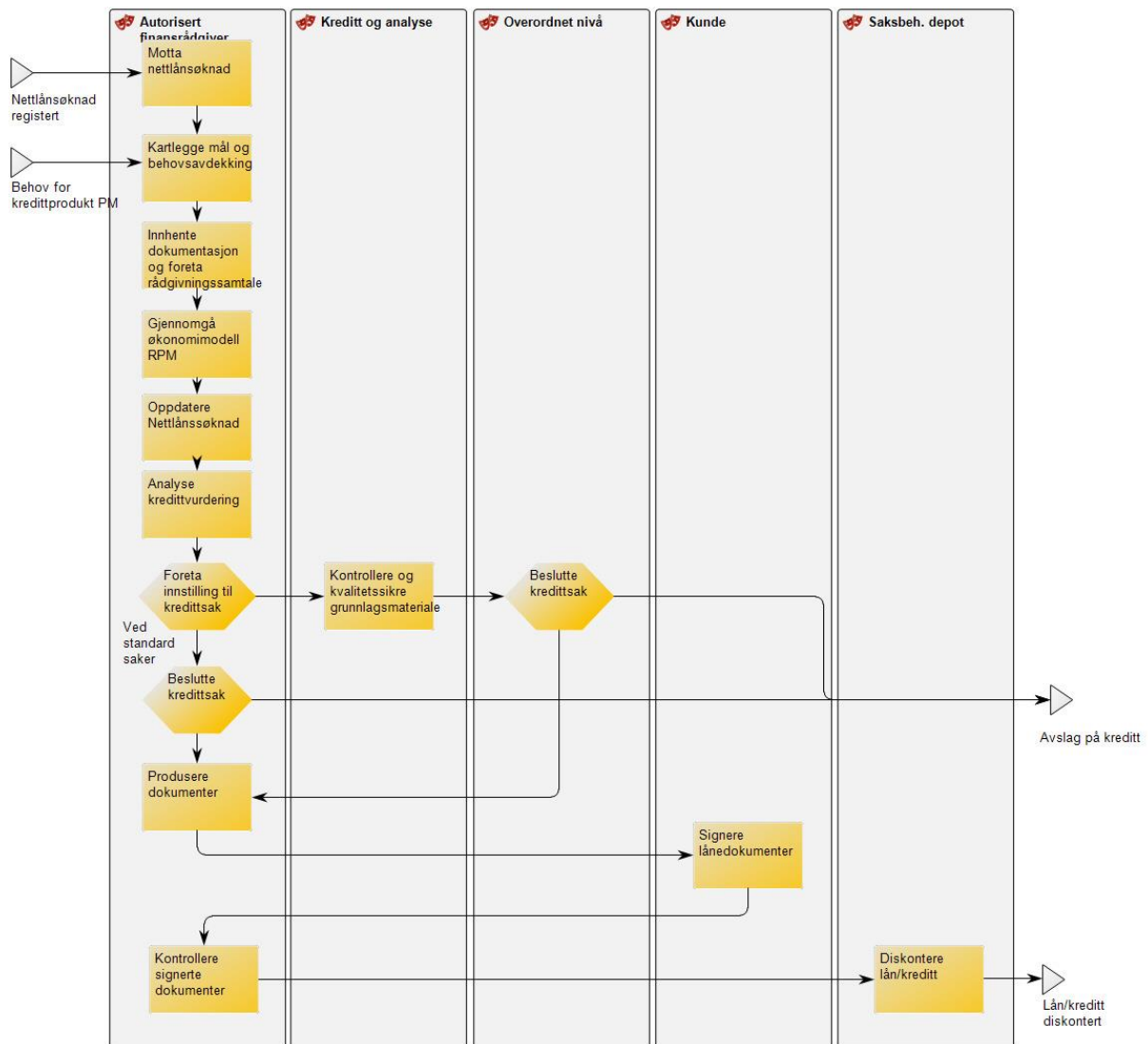
Figur 2 Prosess - produksjon av produkt/tjenester

Denne oversikten gir en klar og konsis oversikt over typer produkter og tjenester til henholdsvis Privatkunder og Næringslivskunder.

Ser vi litt nærmere på produksjon av kredittprodukter til Privatmarked ser vi at kredittvurdering av kunden er et sentralt tema:

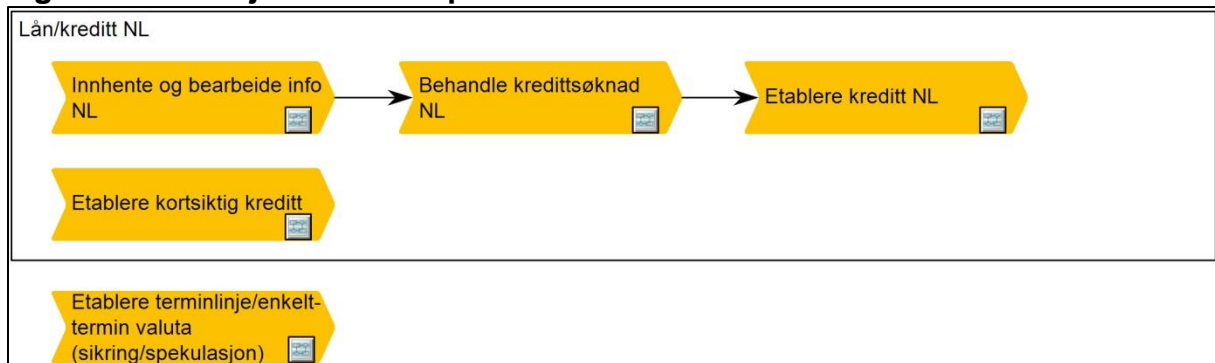
Figur 3 Produsere kredittprodukt PM

Innenfor hvert punkt kan saksbehandler klikke seg inn for å se detaljer prosessbeskrivelse. I tillegg til å redusere kredittrisiko er dette også med på å redusere sannsynligheten for operasjonelle hendelser.

For NL er prosessen som følger:

Figur 4 Produksjon av kredittprodukt NL

På samme måte som for Privatmarked er det mulig å klikke seg inn for å se detaljer i kredittprosessen.

Sandnes Sparebank er organisert slik at mulighet til å påføre banken kredittrisiko ligger egne avdelinger. Det er egne avdelinger for utlån til privatmarkedet, næringsliv og plassering av likviditet:

Figur 5 Organisering av kredittrisiko

Som omtalt tidligere styres kredittrisiko tilknyttet utlånsvirksomhet på et overordnet nivå gjennom kredittpolicy og kredittstrategi. Både policy og strategi oppdateres minst årlig av bankens styre. Kredittstrategi inneholder rammer og målsetninger tilknyttet bankens risikoeksponering. Overholdelse av rammer og oppnåelse av mål rapporteres fra risk avdeling til ledergruppe og styret jevnlig.

Det er i tillegg egne avdelinger for kreditt og analyse både under Privatmarked og under Næringsliv. Kreditt og analyse for Privatmarked utfører følgende oppgaver:

- Kontroll og kvalitetssikring av grunnlagsnotater
- Legitimering av kunde
- Dokumentasjon av inntekt
- Vurdering av sikkerhet
- Kontroll i henhold til kredittnotat
- Avgjøre beslutningsnivå.

Kreditt og analyse for Næringsliv gjør blant annet følgende oppgaver:

- Kontrollerer at alt er korrigert riktig i henhold til kredittsak
- Produsere lånedokumenter
- Registrere og følge opp eventuelle Covenants.

5.5.3 Plassering av overskuddslikviditet

Plassering av overskuddslikviditet er en del styring av likviditetsrisiko, men inneholder også elementer av kredittrisiko. Kredittrisiko fremkommer i situasjoner hvor utsteder av obligasjoner og sertifikater ikke er i stand til å tilbakebetale hele eller deler av verdipapiret det er investert i.

For å regulere kredittrisikoen er det satt krav til tilfredsstillende rating på papirer banken investerer i, samt maksimal størrelse på samlet spreadrisiko på plasseringene.

5.5.4 Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer

Kredittrisiko inngår i kvartalsrapportering til bankens styre. I tillegg utarbeides risikorapporter til bankens ledergruppe og risikoutvalget. I forbindelse med rapportering av kredittrisiko brukes blant annet bankens modeller for vurdering av sannsynlighet for mislighold (PD). Kombinasjon med PD og sikkerhetsdekning i engasjementene definerer ulike risikoklasser som engasjementene kategoriseres i. Utviklingen i disse klassene (migrering) følges tett opp. For næringslivs engasjement følges porteføljen opp månedlig, mens det er kvartalsvis oppfølging av person engasjement.

De ulike modellene som banken bruker blir validert årlig. Valideringen foretatt i 2015 viser at modellene er av tilfredsstillende kvalitet, det vil si at de på en tilfredsstillende måte klarer å skille ut engasjement med høyere sannsynlighet for mislighold.

I forhold til plassering av overskuddslikviditet inngår eksponeringen både i kvartalsvis rapportering til styret, og månedlig rapportering til ledergruppe og risikoutvalg.

5.5.5 Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse

Effektiv oppfølging av løpende engasjement innebærer mulighet til identifisering av problemer så tidlig som mulig å gjennomføre tiltak som reduserer tapspotensialet. En kontinuerlig og systematisk overvåking av engasjementenes utvikling er et av de viktigste trekkene for å begrense bankens tap. Sandnes Sparebank følger opp tidlige signaler om svekket "økonomisk helse" av eksponeringer gjennom en tett og strukturert oppfølging. All aktivitet loggføres i bankens CRM system.

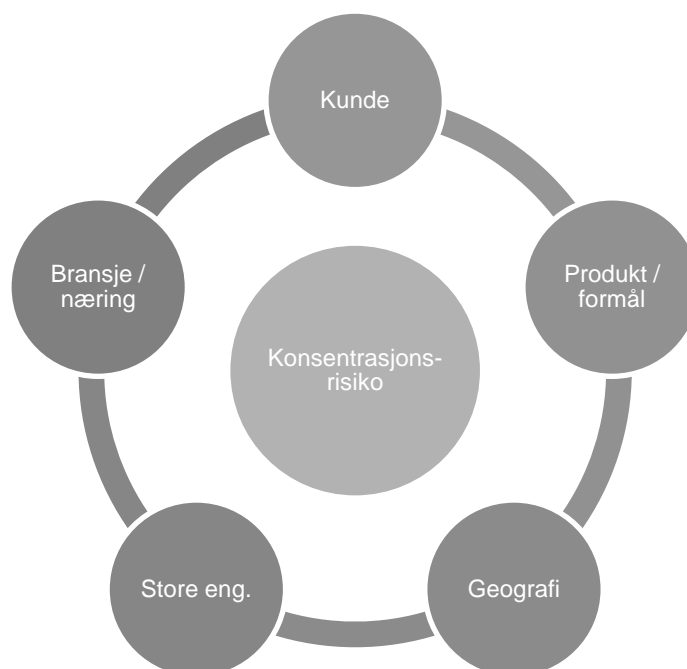
Kunder eller eksponeringer som defineres som tapsutsatte eller misligholdte skal underlegges spesiell overvåking og følges opp gjennom bankens tapsutvalg.

Sandnes Sparebank tar ikke hensyn til sikkerheter ved beregning av kapitalbehov.

5.5.6 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element av den samlede kredittrisikoen, og oppstår dersom det foreligger overrepresentasjon gjennom ulike elementer:

Figur 6 Kreditrisiko - elementer i konsentrasjonsrisiko

5.5.6.1 Kunde

Historiske tapsdata viser at isolert sett vil en forholdsmessig større eksponering mot NL segmentet i forhold til PM segmentet gi større tap. Konsernet har retningslinjer for hvordan fordelingen mellom disse to porteføljene skal være for å forhindre konsentrasjonsrisiko ut fra et kundeperspektiv. Ved utgangen av 2015 var andelen PM 63,6 % av total utlånsportefølje (etter individuelle nedskrivninger).

5.5.6.2 Produkt og formål

Dersom banken har en stor andel lån knyttet til spesialprodukter eller spesielle formål kan det også implisere konsentrasjonsrisiko. Dette kan for eksempel være stor andel verdipapirisering eller stort volum av oppkjøpsfinansiering målt som andel av samlet eksponering. Ved utgangen av 2015 har konsernet ingen slik konsentrasjonsrisiko.

5.5.6.3 Geografisk fordeling

Alle norske sparebanker er eksponert mot en geografisk konsentrasjon ved at bankene er lokal (eller regionalt) forankret. Konsernet har imidlertid en viss geografisk diversifisering gjennom en 16 % eksponering (utlån) mot andre geografisk områder enn Rogaland.

5.5.6.4 Store engasjement

Konsernets eksponering mot store engasjement skal være begrenset. Store engasjement defineres ut fra størrelsen på engasjementet i forhold til ansvarlig kapital. Dette sikres gjennom fastsatte grenser på hvor stor andel av engasjementene som kan overstige 10 % av ansvarlig kapital. Banken har de siste årene hatt fokus på å bygge ned eksponering mot store engasjement.

5.5.6.5 Bransje eller næring

Eksponering mot volatile bransjer og næringsfordelt eksponering kan være en vesentlig bidragsyter til konsentrasjonsrisiko. Konsernet har definert hvilke bransjer de anser som å være spesielt utsatte, og basert på denne definisjonen har konsernet ikke noe konsentrasjonsrisiko ut mot volatile bransjer.

Når det gjelder konsentrasjon i eksponeringen mot enkelt næringer vil dette, ved konjunkturtilbakeslag eller markedsmessige forverringer i enkeltbransjer, medføre økt risiko. Konsernet har, og har historisk sett hatt, en ikke

ubetydelig eksponering mot næringsseidomssegmentet. Konsernet har etablert rammer for å begrense denne eksponeringen, en eksponering som både relativt og absolutt sett er redusert de siste årene.

5.6 Markedsrisiko

5.6.1 Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko

Bankens potensielle eksponering mot markedsrisiko knytter seg til valutarisiko, renterisiko og investeringer. Disse ulike risikoene blir omtalt mer i detalj under.

Bankens valutaeksponering følges opp daglig. Eksponeringen består i all hovedsak av egne posisjoner innenfor fastsatte rammer. Sandnes Sparebank har etter vårt syn lav valutarisiko.

I forhold til renterisiko så følges denne opp daglig, men rapporters ukentlig. Renterisiko er definert gjennom eksponeringsrammer som følge av rentendringer på 2 %. Etter vårt syn har Sandnes Sparebank lav renterisiko.

I forhold til investeringer så har banken markedsrisiko som følge av endringer i markedskurser i forhold til investeringer klassifisert til virkelig verdi. Ettersom bankens investering i EIKA gruppen er klassifisert til virkelig verdi kan bankens markedsrisiko virke noe høyere enn sammenlignet med tidligere år. Det er imidlertid vår oppfatning av Sandnes Sparebank sin markedsrisiko som følge av investeringer er lav.

5.6.2 Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer

Markedsrisiko inngår i rapport til styret og månedlig rapport til ledergruppe og risikoutvalg. I forhold til målesystemer bruker banken nå Asset Liability Management (ALM) fra SaS-institute til å styre renterisiko. Dette verktøyet gjør at banken nå kan styre renterisikoen på et detaljert nivå.

5.6.3 Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse

Markedsrisiko følges kontinuerlig opp av banken.

5.7 Operasjonell risiko

5.7.1 Oppfølging av hendelser

Sandnes Sparebank har i samarbeid med eksternt leverandør utarbeidet og implementert web basert meldingssystem for avvik og uønskede hendelser. Formålet er å sørge for at uønskede hendelser meldes og behandles for å ivareta de involverte, samt forebygge lignende hendelser. Et register over uønskede hendelser og avvik er et meget godt beslutningsgrunnlag for forbedringstiltak.

Løsningen innebærer at følgende områder kan rapporteres inn:

Tabell 15 Uønskede hendelser

Område	Hva
HMS	Nestenukker, truende situasjoner o.l
Sikkerhet	IT, fysisk sikkerhet og sikkerhet knyttet til kunder
Systemfeil	Kunderettet, Bankansatt – brukes til sporing
Bygg	Bygg / inventarskader
Prosess	Fullmaktsbrudd, prosessavvik (kunde eller annet)
Kritikkverdige forhold	Egen rutine

Det er mulighet for anonym innmelding, samt at innmeldte saker i ettertid kan endres til anonym.

Hendelser blir rapport til styret minst kvartalsvis.

6 Opplysninger om arter av risiko

6.1 Generelt om kredittrisiko

6.1.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Et engasjement vurderes som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er dekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Sandnes Sparebank har en egen prosess for å vurdere individuelle tapsnedskrivinger på engasjement hvor det er indentifisert potensielt **verdifall**. Et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall dersom det foreligger **objektive bevis** på at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring av utlån, og den tapshendelsen reduserer utlånets estimerte fremtidige kontantstrøm. Det er i realiteten ingen utfyllende liste over eksempler på **objektive hendelser**, men i all hovedsak dreier dette seg om kundespesifikke eller markedsrelaterte hendelser som har vesentlig påvirket kundens finansielle situasjon og fremtidige inntjening.

Eksempler på objektive bevis:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalt endring i rentesats eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandlinger, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling

Det som er avgjørende for om det skal foretas nedskrivning for verdifall på et utlån, er hvorvidt en tapshendelse medfører at Sandnes Sparebank på måletidspunktet vurderer utlånets fremtidige kontantstrømmer som lavere enn ved forrige måling.

Engasjement som defineres som tapsutsatte eller som er misligholdt underlegges spesiell overvåking, og følges opp gjennom bankens Tapsutvalg.

Dersom Sandnes Sparebank identifiserer et mulig tapsutsatt engasjement utarbeides et standardisert tapsnotat med anbefaling til nedskrivning til tapsutvalget. Notatet sendes fra kundeansvarlig til tapsutvalget, og basert på tapsnotatet kan tapsutvalget vedta anbefalte nedskrivning.

6.1.2 Fordeling av engasjement

Kapitalkravforskriften har ikke noen klar definisjon på ulike engasjement typer, men vi tolker det slik at det er et naturlig skille mellom balanseførte og ikke-balanseførte eksponeringer.

Tabell 16 Samlet engasjement pr eng. type (uten nedskrivning)

Balanseposter	31.12.15	31.12.14	Gjennomsnitt
Utlån til og fordringer til kredittinstitusjoner	304.825	327.698	316.261
Utlån til kunder (*)	23.258.429	24.079.917	23.669.173
Beholdning obligasjoner og sertifikater	2.526.438	3.417.284	2.971.861
Derivater (positiv mtm)	270.934	310.874	290.904
Ikke balanseførte poster			
Ubenyttede trekkfasiliteter	3.300.952	3.466.240	3.466.240
Garantier	844.480	876.835	876.835
Sum	30.506.058	32.478.847	31.591.274

(*) ikke hensyntatt nedskrivninger (individuelle og gruppe)

Gjennomsnitt er aritmetisk gjennomsnitt 31.12.14 og 31.12.15.

Samlet engasjement fordelt på bransjer (kun utlån til kunder, garantier og ubenyttet kreditt):

Tabell 17 Samlet engasjement fordelt på bransjer (uten nedskrivning)

Kundegrupper	Utlån	Garantier	Ubenyttet kreditt	Sum
Jord- og skogbruk	285.662	656	39.194	303.666
Fiske og fangst	2.328	0	262	7.813
Bygge- og anleggsvirksomhet	1.079.246	271.360	242.966	2.131.431
Industri	171.424	47.353	26.328	557.110
Olje og energi	120.293	400	27.986	274.503
Varehandel	320.098	90.211	132.852	588.602
Hotell- og restaurantdrift	25.327	5.842	15.801	57.981
Transport og lagring	248.641	27.918	8.366	192.053
Offentlig og privat tjenesteyting	1.386.623	218.953	227.500	1.665.441
Eiendomsdrift	4.169.099	177.555	366.617	4.232.296
Andre kundegrupper	283	0	0	133.461
Personkunder	15.416.463	4.231	2.213.080	17.567.976
Sum	23.225.487	844.480	3.300.952	27.712.333
Gruppenedskrivinger	-84.913			-84.913
Sum netto utlån	23.140.574	844.480	3.300.952	27.627.420

Engasjement fordelt på signifikante geografiske områder:

Tabell 18 Samlet engasjement fordelt på vesentlige geografiske områder

	Rogaland	Oslo / Akershus	Andre fylker	Utlandet	Sum
Utlån	19.392.048	2.645.922	905.596	88.250	23.031.817
Garantier	612.384	220.834	11.262	0	844.480
Ubenyttede trekkfasiliteter	2.845.996	316.904	132.200	5.852	3.300.952
Sum					27.177.249

Det er bankens klare oppfatning at en viss geografiske diversifisering er positiv.

6.1.3 Brutto nedskrevne engasjement

Som følge av økte nedskrivninger er omfanget av misligholdte engasjement uten nedskrivning økt:

Tabell 19 Brutto nedskrevne engasjement

	Eng med individuell nedskrivning	Misligholdte engasjement uten nedskrivning
Sum pr 31.12.14	484.021	209.146
Jord- og skogbruk	0	26
Fiske og fangst	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	56.513	3.012
Industri	478	566
Olje og energi	70.135	0
Varehandel	1.816	2
Hotell- og restaurantdrift	0	243
Transport og lagring	0	0
Offentlig og privat tjenesteyting	0	279
Eiendomsdrift	313.708	21.528
Andre kundegrupper	0	3.548
Personkunder	63.084	53.473
Sum pr 31.12.15	505.734	82.677

Det har i løpet av 2015 vært en liten økning i omfang av engasjement med individuell nedskrivning. Omfanget av engasjement med nedskrivning knytter seg i all hovedsak til næringslivskunder, da særlig mot kunder innen eiendomsdrift. Omfang av misligholdte engasjement uten individuell nedskrivning er redusert, dette som følge av økt omfang av nedskrivninger i 2015.

De individuelle nedskrivningene har økt markant gjennom 2015. Nedskrivningene fordeler seg på ulike bransjer, men med en særlig vekt på eiendomsdrift og olje & energi:

Tabell 20 Individuelle nedskrivninger

Sum pr 31.12.14	138.772
Jord- og skogbruk	
Fiske og fangst	
Bygge- og anleggsvirksomhet	48.797
Industri	467
Olje og energi	62.225
Varehandel	3.000
Hotell- og restaurantdrift	87
Transport og lagring	
Offentlig og privat tjenesteyting	
Eiendomsdrift	209.149
Andre kundegrupper	
Personkunder	24.347
Sum pr 31.12.15	348.072

Individuelle nedskrivninger utgjør nå Mnok 348, en økning fra Mnok 139.

Resultatførte endringer som følge av tap utgjorde Mnok 233,9.

Tabell 21 Resultatførte endringer nedskrivninger

Resultatførte endringer	Utlån	Garantier
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	202.933	0
Periodens endring i gruppenedskrivninger	15.546	0
Konstaterte tap mot tidligere nedskrivninger	17.346	0
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	4.282	0
Inngått på tidligere konstaterte tap	-6.213	0
Resultatført tap	233.894	0

Det er ikke resultatførte nedskrivninger på garantier i 2015.

6.2 Markedsrisiko

Bankens markedsrisiko begrenser seg i hovedsak til tre kilder

1. Renterisiko
2. Valutarisiko
3. Investeringer

Sandnes Sparebank har begrenset mulighet til å ta eksponering mot markedsrisiko. Styret fastsetter årlig eksponering for markedsrisiko.

6.2.1 Renterisiko

Som følge av bruk av fastrente både på utlåns- og innlånsiden har banken renterisiko som følge av endringer i rentenivået i markedet. Renterisiko måles ut fra vurderinger i markedsverdier som følge av et renteskift på 2 %.

Det er egne rammer for renterisiko på konsernnivå, samt egne rammer for morbank og SSB Boligkreditt. Sandnes Sparebank styrer sin renterisiko etter en ramme på konsernnivå på Mnok 21, fordelt på Mnok 15 for morbank og Mnok 6 for SSB Boligkreditt.

Ved utgangen av 2015 styres bankens renterisiko innenfor fastsatte ramme med god margin:

Figur 7 Renterisiko (konsern)

År	0 mnd - 1 år	1-3 år	3-5 år	5 år +	Sum
Kapitalbein	(2.187.859)	(44.819)	(29.478)	31.961	(2.230.194)
Positiv renterisk	3.361	(3.822)	(2.035)	3.233	737
Brudd (+2 % rente)	-	-	-	-	-
Negativ renterisk	(3.788)	1.826	1.083	(2.227)	(3.107)
Brudd (-2% rente)	-	-	-	-	-
Ramme	5.250	5.250	5.250	5.250	21.000

Ser vi isolert sett på morbank er også her renterisikoen innfor fastsatte rammer:

Figur 8 Renterisiko (morbank)

År	0 mnd - 1 år	1-3 år	3-5 år	5 år +	Sum
Kapitalbein	(1.675.890)	(16.581)	(36.991)	30.829	(1.698.632)
Positiv renterisk	1.000	(2.372)	(2.578)	3.157	(794)
Brudd (+2 % rente)	-	-	-	-	-
Negativ renterisk	(2.289)	1.119	1.415	(2.144)	(1.900)
Brudd (-2% rente)	-	-	-	-	-
Ramme	3.750	3.750	3.750	3.750	15.000

Ser vi isolert sett på Sandnes Sparebank Boligkreditt ser vi at rammer overholdes.

År	0 mnd - 1 år	1-3 år	3-5 år	5 år +	Sum
Kapitalbein	(511.971)	(28.239)	7.513	1.132	(531.564)
Positiv renterisk	2.361	(1.450)	544	76	1.531
Brudd (+2 % rente)	861	-	-	-	-
Negativ renterisk	(1.499)	706	(332)	(82)	(1.207)
Brudd (-2% rente)	-	-	-	-	-
Ramme	1.500	1.500	1.500	1.500	6.000

Bankens renterisiko er å anse som lav.

6.2.2 Valutarisiko

Sandnes Sparebank har fastsatte rammer for valutaeksponering. Rammene er knyttet opp mot maksimal eksponering mot utenlandsk valuta målt i NOK, men fastsatte rammer inkluderer også begrensinger på hvilke valutaer Sandnes Sparebank kan ha eksponering mot.

Sandnes Sparebank påtar seg valutarisiko i hovedsak gjennom egenhandel, innskudd i valuta fra kunder og egne innskudd i utenlandsk valuta. I tillegg kommer en ubetydelig kontantbeholdning av valuta i enkelte minibanker.

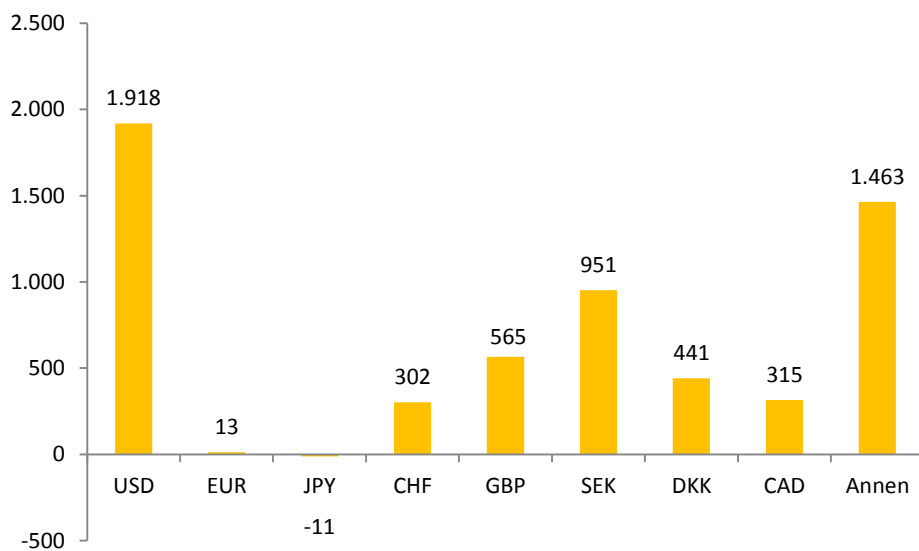
Sandnes Sparebank har også en egen portefølje utlån som er utstedt i valuta. Ettersom hele denne porteføljen er sikret med valutaderivater er valutarisikoen for banken for kundenes valutalån begrenset.

Tabell 22 Valutaeksponering

Posisjoner	Utenlandsk valuta
Konter og fordringer på sentralbanker	2.103
Utlån til kredittinstitusjoner	68.933
Utlån til kunder	1.228.580
Sertifikater, obligasjoner	306.738
Øvrige eiendeler	17.450
Sum eiendeler	1.623.804
Gjeld til kredittinstitusjoner	12.410
Innskudd fra kunder	87.690
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0
Øvrig gjeld	0
Ansvarlig lån	0
Egenkapital	0
Sum gjeld og egenkapital	100.100
Netto valutaeksponering på balanseposter	1.523.704
Valutasikring	-1.517.747
Netto valutaeksponering	5.956

Netto valutaeksponering fordelt på ulike valutatyper:

Figur 9 Valutaeksponering pr valuta

Valutasorten omtalt som "annen" består av eksponering mot likvide valutaer.

6.2.3 Investeringer

Sandnes Sparebank har ved utgangen av 2015 følgende investeringer:

Tabell 23 Investeringer

Konsern			Morbank	
2015	2014	Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg	2015	2014
10.651	19.234	Boligeiendom Berlin AS (org. nr. 991 301 798)	10.651	19.234
242.832	230.428	Eika Gruppen AS (org. nr. 979 319 568)	242.832	230.428
16.736	0	Visa Norge FLI (org. nr. 986 593 047)	16.736	0
270.219	249.662	Sum finansielle instrumenter tilgjengelig for salg	27.388	0

Konsern			Morbank	
2015	2014	Handelsportefølje	2015	2014
0	0	Sum bokført verdi handelsportefølje (markedsverdi)	0	0

Konsern			Morbank	
2015	2014	Aksjer og fond	2015	2014
13.220	12.369	Eiendomskreditt AS	13.220	12.369
9.845	7.023	Visa Inc	9.845	7.023
8.398	11.677	Pareto Growth AS	0	0
17.450	16.619	Saffron India Real Estate Fund I	17.450	16.619
1.422	1.306	Øvrige unoterte	1.422	1.306
50.336	48.993	Sum aksjer til virkelig verdi over resultatet	41.938	37.317
226.386	417.028	Andeler i obligasjonsfond	226.386	417.028
276.722	466.021	Sum aksjer og fond	268.324	454.344

Investeringer klassifisert som "Andre aksjer og investeringer" er definert å inngå i en handelsportefølje, og er dermed klassifisert til virkelig verdi.

Sandnes Sparebank bruker et verdsettelseshierarki ved beregning av virkelig verdi for finansielle instrumenter.

Tabell 24 Verdsettelseshierarki

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Noterte priser i et aktivt marked for gjeldende eiendel.	Noterte priser i et aktivt marked for lignende eiendeler, eller annen metode hvor all vesentlig input er basert på observerbare markedsdata.	Verdsettelse som i hovedsak ikke er basert på observerbare markedsdata.

Netto verdiendring på aksjer i løpet av 2015:

Tabell 25 Netto verdiendring aksjer 2015

	Konsern	Mor
Netto verdiendring aksjer	-5.152	-4.426

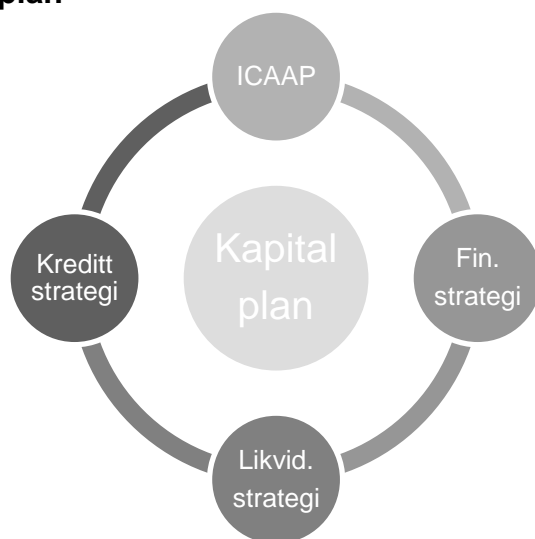
Som følge av Sandnes Sparebanks beslutning av å bli en del av Eika – kjøpte Sandnes Sparebank i 2014 8 % av aksjene i Eika Gruppen AS for totalt Mnok 230,4. Denne investeringen er klassifisert som et finansielt instrument tilgjengelig for salg, og innebærer en kraftig økning i omfanget av investeringer.

Boligeiendom Berlin er verdsatt på grunnlag av verdivurdering av selskapet, mens investeringen i Eika Gruppen er verdsatt til emisjonsbeløp.

6.3 Likviditetsrisiko

Arbeidet med utarbeidelse og oppfølging av kapitalplanen er et resultat av integrasjon mellom strategiarbeidet i banken, prognoser samt kredittmiljøet i banken:

Figur 10 Kapitalplan

Utarbeidelse, og oppdatering av kapitalplan skjer gjennom samhandling av strategiarbeid, prognoser, ICAAP og utstrakt kommunikasjon mellom bankens kredittmiljø og bankens finansmiljø.,

Bankens likviditetssituasjon anses som god.

Konsernets styring av likviditetsrisikoen tar utgangspunkt i konsernets likviditetsstrategi. Utgangspunktet er at konsernet skal ha buffere til å dekke normalt forfall på fremmedfinansieringen samt kjente inn- og utbetalinger neste 9 måneder. I tillegg skal konsernet som et minimum ha tilgjengelig strategisk likviditet for å dekke forfall på fremmedfinansiering samt kjente inn- og utbetalinger neste 15 måneder. Inkludert i strategisk likviditet er også boliglån kvalifisert for obligasjoner med fortrinnsrett.

Det er etablert beredskapsplaner for håndtering av eventuelle likviditetskriser. Alle tiltak som gjennomføres for å håndtere eventuelle likviditetskriser har som formål å opprettholde konsernets likviditet på et akseptabelt nivå gjennom å erstatte bortfall av kontantstrømmer. Beholdning av likviditetsbuffere og iverksettelse av tiltak skal sikre tilfredsstillende likviditet i forbindelse med eventuelle likviditetskriser.

Kvantifisering av konsernets likviditetsrisiko skjer gjennom indikatorene **LCR** (Liquidity Capital Ratio) og **NSFR** (Net Stable Funding Ratio). Pr i dag bruker ikke konsernet **LCR** (Liquidity Cover Ratio) som et direkte styringsmål for likviditetsrisikoen. LCR, som øker betydningen av likvide eiendeler av høy kvalitet, måler konsernets evne til å overleve en stressperiode på 30 dager.

NSFR måler langsiktigheten i konsernets finansiering. NSFR medfører at konsernet i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering.

Konsernet tilpasser seg det nye regelverket, både gjennom endringer i interne strategier, samt gjennom faktiske tilpasninger. Nivået på de ulike likviditetsindikatorerne (inkludert LCR) rapporteres regelmessig til Finanstilsynet.

Ved utgangen av 2015 var konsernets likviditetsindikatorer som følger:

Tabell 26 Likviditetsindikatorer

Likviditetsindikator	Verdi
LCR	108,0 %
NSFR	138,0 %

Likviditetsindikatorerne er på tilfredsstillende nivå.

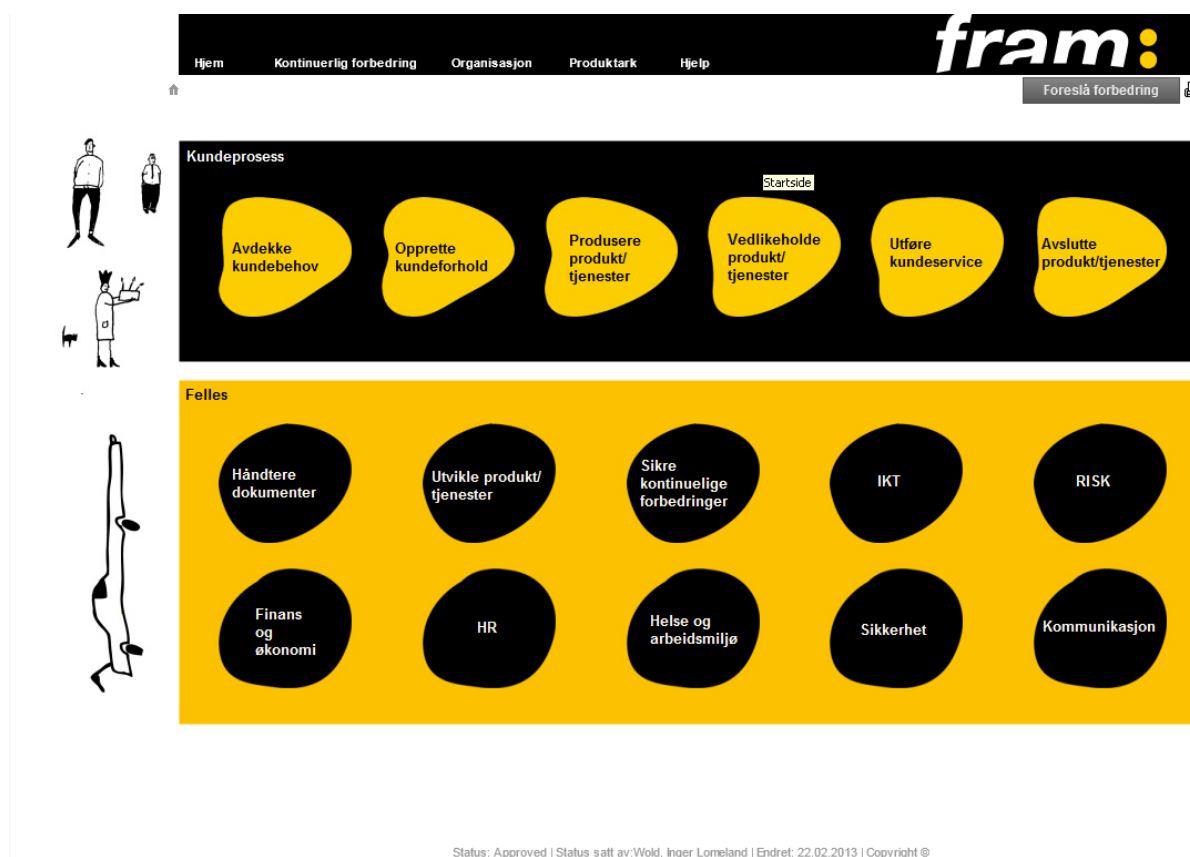
6.4 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og systemer, eller eksterne hendelser. Konsernet har vedtatt at det kan aksepteres lav til moderat operasjonell risiko, og det er i løpet av de siste årene lagt ned betydelige ressurser for å påse at risikonivået opprettholdes.

6.4.1 FRAM

For å sikre korrekt arbeidsmetoder er det igangsatt arbeid med å visualisere bankens prosesser. Dette er et omfattende prosjekt, men konsernet har prioritert kundeprosessene i første omgang. Fram er modellbasert kvalitets- og styringssystem som samler bankens prosesser, rutiner og arbeidsbeskrivelser i et verktøy:

Figur 11 Eksponering operasjonell risiko - FRAM

Hensikten med FRAM er å redusere sannsynligheten for at negative operasjonelle hendelser inntreffer.

6.4.2 Opplæring fra Eika Gruppen

Bankens inntreden i EIKA har medført at banken har fått tilgang til et meget solid kompetansemiljø innen ulike fagområder.

6.4.3 Autorisasjonsordningen (AFR)

Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos finansielle rådgivere. Alle konsernets rådgivere er nå autorisert etter denne ordningen. Dette innebærer at konsernet har et høyt kompetent rådgiverkorps som ivaretar gode kundeopplevelser og kvalitet i kundeprosessene.

6.4.4 IKT sikkerhet

Konsernet gjennomfører jevnlig risiko- og sårbarhetsanalyse for stabil og sikker IT-drift. Siste gjennomførte analyse gir ingen indikasjoner på vesentlige risikoområder som anses kritiske etter gjennomført kontrolltiltak. Det har også blitt gjennomført IKT tilsyn fra Finanstilsynet uten vesentlige merknader.

6.4.5 Hvitvasking

Konsernet har også gjennom 2015 hatt fokus på forebyggende arbeid for å hindre hvitvasking.

6.4.6 Internkontroll

Internkontroll gjennomføres på alle nivåer i konsernet. Ansvarliggjøring sikres gjennom tydelig kommunikasjon av strategiske tiltak og fastsatte mål til de ansatte. Dette blir operasjonalisert gjennom klart definerte roller, ansvar og forventninger, der områdelederne holdes ansvarlige for måloppnåelse innenfor sitt ansvarsområde.

6.4.7 Internrevisjon

Konsernet har utkontraktert internrevisjon til BDO. Internrevisjon rapporterer til revisjonsutvalget og styret.

Hovedoppgaven til internrevisjon er å vurdere om den etablerte internkontroller fungerer optimalt, i tillegg til at internrevisjon skal bidra til å forbedre bankens risikostyring og internkontroll.

6.4.8 Uønskede hendelser

Sandnes Sparebanks løsning for rapportering og oppfølging av uønskede hendelser fungerer tilfredsstillende.

7 Pantsetting av egne aktiva

Konsernets finansieringsstruktur har endret seg de siste årene, da særlig etter etablering av SSB Boligkreditt.

Etablering av SSB Boligkreditt medførte at konsernet fikk tilgang til finansiering gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). For konsernet som helhet er det en fordel å ha en mest mulig diversifisert finansieringsstruktur, noe som også er nedfelt i konsernets Finansstrategi.

I forhold til utstedelse av OMF fra SSB Boligkreditt har konsernet etablert rammer for hvor stor andel av konsernets boliglån som kan overføres til SSB Boligkreditt. Ved utgangen av 2015 overholdes etablerte rammer.

Ved utgangen av 2015 var stauts når det gjelder overførte boliglån til SSB Boligkreditt som følger:

Figur 12 Overføring av boliglån SSB Boligkreditt

Hva	Beløp
Totale utlån	22.996.665
Totale utlån PM	15.275.006
Overført til SSBB	6.734.853
Andel utlån konsern overført SSBB	
Andel utlån konsern overført SSBB	29,3 %
Intern ramme	35,0 %
Andel PM utlån overført SSBB	
Andel PM utlån overført SSBB	44,1 %
Intern ramme	50,0 %
Utstedt OMF (pålydende)	6.625.000
Egenbeholdning	1.233.000

Totalt er det ved utgangen av 2015 overført boliglån på Mnok 6.735 fra morbank til SSB Boligkreditt. Det er samtidig utstedt OMF pålydende Mnok 6.625. Av utstedte OMF er pålydende Mnok 1.233 egenbeholdning.

8 Avkastning og utbyttepolitikk

Sandnes Sparebank har som mål å forvalte sine samlede ressurser slik at egenkapitalbeviserne gis en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning. Årsoverskuddet fordeles mellom eierandelskapitalen (egenkapitalbeviserne) og egenkapitalbevisandelen i samme forhold som deres respektive andel av bankens egenkapital.

Sandnes Sparebank legger til grunn at inntil halvparten av eierandelskapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at inntil halvparten av egenkapitalbeviskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en stiftelse med slikt formål. I vurderingen vil det bli lagt vekt på at egenkapitalbevisernes andel av samlet egenkapital (eierbrøk) bør holdes stabil.

Ved fastsettelsen av det samlede utdelingsnivået tas det hensyn til forventet resultatutvikling, eksterne rammebetingelser og konsernets vurderte behov for kjernekapital.

På årlig basis godkjenner bankens forstanderskap en egen fullmakt til styret som gjelder opptak og tilbakekjøp av ansvarlig lånekapital. Denne fullmakten videreføres fra styret til administrasjonen.